

Pamětní medaile v základním kameni kostela sv. Anny v Českých Budějovicích

Daniel KOVÁŘ

 73, 2018, s. 184–188

A commemorative medal reminding setting of the foundation stone of the St. Ann Church in České Budějovice

The article is focused on the commemorative medal connected with foundation of the Baroque St. Ann Church affiliated to the Capuchin Monastery in České Budějovice. The data from the chronicles and official records report about the fact, that on June 1, 1615, the municipal council had 'ein ubergeltn Schaw Groschen' inserted in the founding stone of the church. There is an image of St. Ann on one side of the coin, and names of twelve municipal councillors and vogt on the other. The medal was produced by the goldsmith from České Budějovice – Bonifacius Riedl jr. Existence of the medal has been confirmed by the archive sources only.

 commemorative medal; church; monastery; St. Ann; Baroque; goldsmith; České Budějovice [CZ].

 medaile pamětní; kostel; klášter; sv. Anna; baroko; zlatník; České Budějovice.

Numismatické listy nedávno uveřejnily zajímavý článek Kateřiny Pařízkové o pamětní medaili, která vznikla u příležitosti svěcení základního kamene kaple sv. Floriana v Kladně.¹ Při jeho pročítání jsem si uvědomil, že podobný artefakt z přibližně stejné doby je doložen i v Českých Budějovicích. Není však dochován, či přesněji řečeno není dostupný, a jeho existenci připomínají dnes pouze informačně dosti strohé písemné prameny. Jedná se totiž o pamětní medaili vloženou do základního kamene budějovického kostela sv. Anny.²

Anenský kostel byl součástí kapucínského kláštera, jehož založení iniciovala v roce 1614 královna Anna při pobytu panovnického páru na zemském sněmu v Českých Budějovicích.³ Po vyřízení úředních náležitostí a výkupu potřebných parcel v bloku mezi dnešními ulicemi Karla IV., Kněžskou a Kanovnickou mohlo být přikročeno k výstavbě klášterního areálu. Na jaře 1615 bylo připraveno

* PhDr. Daniel KOVÁŘ, Státní okresní archiv České Budějovice, daniel.kovar@ceskearchivy.cz.

¹ PAŘÍZKOVÁ, Kateřina: *Pamětní medaile kaple sv. Floriána v Kladně*, Numismatické listy 71, 2016, s. 62–68.

² Za konzultaci některých záležitostí k tomuto článku děkuji Mgr. Evě Hyndrákové, Ph.D., odborné pracovníci a kurátorce numismatické sbírky Jihočeského muzea v Českých Budějovicích.

³ HUYER, Reinhold: *Regentenbesuche in Budweis 1265–1895*, České Budějovice 1898, s. 17–20; TÝŽ: *Der Landtag von 1614 und die Kirche St. Anna*, Budweiser Zeitung 62, 1923, č. 68 a 69.

●□1: Bývalý kapucínský kostel sv. Anny
na rohu dnešních ulic Karla IV. a Kněžské v Českých Budějovicích.
Pohlednice z doby kolem roku 1900, sbírka autora.

staveniště a 31. května přijel do města pražský arcibiskup Jan Lohelius, aby následujícího dne provedl svěcení základního kamene ke kapucínskému kostelu sv. Anny. Slavnost proběhla v pondělí 1. června 1615 a její podobu máme zprostředkovánu stručnými zápisy, z nichž mimo jiné plyne, že do základního kamene bylo vloženo několik ražeb.

Nejvěrohodnější svědectví o tom podává zápis v knize protokolů ze schůzí městské rady, který vznikl bezprostředně po události, a navíc se jedná o úřední záznam: „1. Juny osvícený kníže pan arcibiskup Pražský u paterův kapucínův kostel založiti k jměnu svatě Anny a svatého Františka i první kámen položiti ráčil a pan purkmistr páni stříbrný pozlacený groš se vším ouřadem jmen jejich Bonifacius zlatník vyryl, i také rychtáře jměno a to do základu toho jest položeno“.⁴ Další zdroje informací jsou sice zprostředkované, ale lze jim rovněž do značné míry důvěřovat – jde o kronikářské zápisy budějovických měšťanů, kteří sice nemohli být osobně svědky položení základního kamene, předpokládáme však, že údaje spolehlivě přepsali ze starších, dnes již ztracených kronik.

Časově nejbližší byl Jonáš Katschner,⁵ jenž zaznamenal: „Léta 1615 prvního června zde byl arcibiskup z Prahy a položil základní kámen v kapucínském kostele, a četl první mši, také ctihodný magistrát nechal všechna svá jměna vložit do základního kamene a poté zazdíť“.⁶ Jen o málo mladší, ale o něco podrobnější je kronikářský záznam Tomáše Františka Veselého:⁷ „V tomto roce dne 31. května sem přijela Jeho knížecí Milost Jan arcibiskup pražský a v pondělí po Exaudi vedl z kostela sv. Mikuláše procesí, v němž byl nesen velký kříž, ke kapucínům. Zde byl kříž vztyčen a poté vysvěcen základní kámen, vložený do základů, do něhož věnovali komisaři dvoudukát, dále zdejší šlechtná rada pozlacený groš, na němž byl z jedné strany obraz sv. Anny a z druhé strany

⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, Archiv města České Budějovice (dále jen SOKA ČB, AM ČB), kniha č. 169, Kniha zápisů ze schůzí městské rady 1604–1617, pag. 352.

⁵ Pekařský mistr Jonáš Katschner se v Českých Budějovicích usadil nejpozději roku 1637 a pravděpodobně ve čtyřicátých letech 17. století začal psát kroniku, jejíž součástí jsou opisy starších analistických textů. Katschnerova rodina žila v domě vedle kapucínského kláštera, takže kronikář mohl mít k místu bližší vztah. PLETZER, Karel: *Dva dosud neznámí kronikáři Českých Budějovic (Jonáš Katschner a Dominik Koller)*, Jihočeský sborník historický 39, 1970, s. 222–229.

⁶ SOKA ČB, AM ČB, kniha č. 1963, Kronika Jonáše Katschnera, pag. 68. V originálním německém znění: „Ano 1615 den Ersten Juny ist der Ertz Bischoff von Prag alhier gewesen, und hat den Grundstein in der Capuciner Kirchen gelegt, undt dar die Erste Meß geleßen, auch Einen Ehrensamben Magistrat alle mit Nahmen Laßen in den Grundtstein verfaßen undt darnach vermauern laßen.“

⁷ Vzdělaný a v záležitostech městské správy zkušený měšťan Tomáš František Veselý začal psát kroniku po roce 1660, rovněž s využitím starších textů. Viz např. PLETZER, Karel: *Pravá a nepravá kronika Tomáše Františka Veselého (Studie z českobudějovické analistiky)*, Jihočeský sborník historický 24, 1955, s. 121–129. Záznamy o událostech první třetiny 17. století, přestože je sami neprožili, mohli Veselý i Katschner teoreticky ještě verifikovat výpovědi pamětníků.

jména pánů radních, vyslanci z Krumlova rovněž jeden groš“.⁸ Jen s drobnými odchylkami převzal tento záznam do své kroniky v první dekádě 18. století Jan Florian Hammerschmidt,⁹ přeložil jej ovšem do latiny.¹⁰

Pamětní medaile (Schaumünze) věnovaná českobudějovickou městskou radou tedy nesla z jedné strany vyobrazení patronky kostela sv. Anny, ze druhé pak jména tehdejších konšelů. Protože k obnově městské rady došlo shodou okolností pouhých jedenáct dnů před položením základního kamene, není nepodstatnou otázkou, o jaká jména vlastně šlo. Lze s velkou pravděpodobností přepokládat, že medaile zvěčnila – zejména z prestižních důvodů – skutečně aktuální složení městské rady, v jakém převzala svůj úřad 21. května 1615. Dvanáctičlenný konšelský sbor spravoval obecní záležitosti vždy v jednoročním funkčním období, během něhož se jednotliví radní zhruba po měsíci střídali ve funkci purkmistra. Pořadí bylo stanoveno už při uvedení nové rady do úřadu. Konšel, jenž v tomto cyklu obsadil purkmistrovské křeslo jako první, byl titulován primátorem. Od 21. května do 12. června 1615 předsedal městské radě purkmistr Kašpar Doudlebský, jemuž tak pro celé funkční období 1615/1616 náležel titul primátora.¹¹ Sotva by si nechal ujít příležitost být uveden na medaili vložené „na věčné časy“ do základů nového kostela.

Ke zhotovení medaile tedy nejspíše došlo v krátkém časovém intervalu mezi 21. květnem a 1. červnem 1615. S největší pravděpodobností na ní byla vyryta jména členů nové městské rady, úřadující ve složení: primátor Kašpar Doudlebský, konšelé Bernard Toch, Mikuláš Schantz, Tomáš Partlme, Karel Wels, Tomáš Netolický, Jiří Hirsch, Petr Christeindl, Bartoloměj Hartl, Mikuláš Löwenstein (Lebenstein), Tomáš Hammer a Eliáš Preitenberger. Na medaili bylo i jméno rychtáře, kteroužto funkci v daném období zastával Jan Planck.¹²

⁸ SOKA ČB, AM ČB, kniha č. 1964, Kronika Tomáše Františka Veselého, pag. 198. Originální znění: „In dießem Jahr d. 31. May ist Ihr fürst[liche] Gnaden Joannes Erzbischoff von Prag hieher ankommen undt den Montag nach Exaudi von S. Nicolai Kirch[en] mit der procession neben den Capucinern, so ein Groß t getrag haben in ihr Closter eingeführt seyn worden. Alda das Creutz aufgemacht nacher d[en] Grundstain geweyhet, in den Grundt eingelegt, darrin die Commissarii von doppelt ducaten, so wohl ein Edler Rath alhie ein ubergeltn Schaw Grosch[en] darauf einerseits S. Annae Bildtnus andererseits die nahmen dazumahl gewesen H. des Raths verehrt; die Abgesandte H. von Crumaw ebner maßen ein schaw Grosch[en] praesentirt.“

⁹ Kněz Jan Florian Hammerschmidt působil v Českých Budějovicích v období 1677–1680, ale svou kroniku města dopsal teprve kolem před rokem 1710 na základě zapůjčeného rukopisu T. F. Veselého. Viz zejména PLETZER, Karel: Českobudějovická kronika J. Fl. Hammerschmidta, Jihočeský sborník historický 26, 1957, s. 14–19.

¹⁰ SOKA ČB, AM ČB, kniha č. 1966, Kronika Jana Floriana Hammerschmidta, fol. 31b: „Anno 1615. 31. May venit Budvicium Reverendissimus ac Celsissimus Princeps Archi-Episcopus Pragensis, Dominus Joannes Lohelius, et die Lunae post Exaudi ex Parochiali Ecclesia S. Nicolai perrexit cum Capucinis processionaliter, qui magnam Crucem portarunt, et venientes ad locum ubi Ecclesia debebat aedificari, Crucem hanc erexit, lapidem fundamentalem benedixit, et pro fundamentis posuit. In quem Regii Domini Commissarii aureum nummum imposuerunt, sicuti et Magistratus Budvicensis, in cuius una parte erat Imago S. Annae, ex altera Nomina Dominorum Senatorum tunc existentium, praesentarunt quoque in lapidem funda[men]talem aureum nummum Domini Officiales Crumlovienses [quia ille tempore Crumlovium spectabet].“

¹¹ SOKA ČB, AM ČB, Účetní přílohy, ročník 1615, vydání purkmistrovského úřadu.

¹² SOKA ČB, AM ČB, kniha č. 286, Kniha obnovování městské rady 1468–1750, fol. 5b.

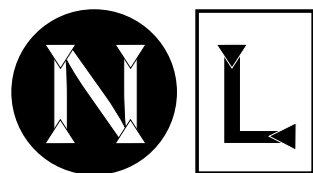
Výše citovaný zápis z protokolu městské rady jmenuje rovněž autora pamětní medaile, kterým byl *Bonifacius zlatník*, přestože účetně to doložit nelze.¹³ Identifikace je v tomto případě jednoznačná: medaili zhotovil zlatnický mistr Bonifác Riedl mladší, jenž provozoval dílnu po svém stejnojmenném otci od devadesátých let 16. století do konce první třetiny 17. věku. Otec a syn Riedlové (Ridlové) vlastnili dům v nynější Piaristické ulici č. 6/21.¹⁴

Svědectví písemných pramenů je bohužel příliš stručné na to, abychom z něj odvodili přesnější podobu pamětní medaile, nebo postup její výroby. Otázky vzbuzuje možný způsob uložení v základním kameni (např. pouzdro s dalšími dokumenty?), ale také charakter druhé mince, kterou věnovali představitelé města Českého Krumlova. Dokud budějovický kostel sv. Anny bude stát, pravděpodobně se odpovědi nedozvíme.

¹³ Hlavní účetní kniha z roku 1615 se ve fondu Archiv města České Budějovice nedochovala. Potvrzení o proplacení zakázky nebylo nalezeno ani v účetních přílohách za rok 1615 (týž archivní fond).

¹⁴ Zmínky o Bonifáci Riedlovi mladším viz např. SOKA ČB, AM ČB, kniha č. 1125, Kniha trhových smluv V, fol. 12, 14 a 27; KUBÁK, Jaroslav: *Topografie města Českých Budějovic 1540–1800*, České Budějovice 1973, s. 149–151.

NĀ RODNĀ MUZEUM
ESKĀ NUMISMATICKĀ SPOLE NOST

NumismatickĀ listy

73 • 2018 • 3-4

Vedoucí redaktor / Chief Editor: Lubo POLANSKĀ.

Redakce / Editors: Michal MAĀEK, Lubo POLANSKĀ, Jiřı SLĀMA

Redakční rada / Editorial Advisory Board: Marek CAJTHAML, Petr HAIMANN,

Dagmar KA PAROVĀ, Jiřı MILITKĀ, Vra NĀMEKOVĀ, Vlastimil NOVĀK,
Borys PASZKIEWICZ, Zdeněk PETR, Eduard ĀMEK, Jan VIDEMAN, Petr VOREL.

JazykovĀ redakce / Language Editor: Roman LANG.

Kontakt / Contact Address: lubos_polansky@nm.cz 224 497 283.

AnglickĀ abstrakta a resumĀ pĀeklĀd / English abstracts and summaries translated by
Gabriela & Vlastimil NOVĀK.

NĀRODNĀ MUZEUM

VydĀvĀnĀ: NĀrodní muzeum ve spolupraclĀ sĀ eskou numismatickou společností.
TechnickĀ pĀprava a grafickĀ pĀprava: Quattro-Production s. r. o.
Tisk: KleinwĀchter Holding, s. r. o.

PĀ imĀy prodej zajiřuje stĀnek v NovĀ budovĀ NĀrodního muzea. Distribuci povinnĀch vĀtiskĀ,
vĀtiskĀ pro pĀedplatitele a distribuci volnĀch vĀtiskĀ zajiřuje ObchodnĀ oddĀlenĀ,
NĀrodní muzeum, VinohradskĀ 1, 110 00 Praha 1, telefon 224 497 159, fax 222 246 047
(ze zahraniĀ: telefon +420 224 497 159, fax +420 222 246 047), e-mail: publikace@nm.cz.
Zde se pĀijmĀjĀ i objednĀvky pĀedplatnĀho, zĀ RĀi ze zahraniĀ Āa poskytujĀ informace o cenĀch
pĀedplatnĀho. len mĀ eskĀ numismatickĀ spole nostĀ zaslĀ eskĀ numismatickĀ spole nost,
ArmĀnskĀ 1372/10, 101 00 Praha 10 - VrĀovice, telefon 271 730 775.

VychzĀ dvakrĀt ro nĀ jako dvoj Āslo.

RedaknĀ ĀuzvĀrky jsou 1. dubna a 1. zĀrĀ.

Pokyny pro autory najdete na www.nm.cz/publikace.

NĀrodní muzeum, VĀclavskĀ nĀmĀstĀ 1700/68, 110 00 Praha 1 - NovĀ MĀsto.
ISSN 0029-6074 (print), 2533-5650 (online), MKĀ RĀE 568. Praha 2019.

- 5: PĀ ĀbĀhy z muzejnĀch sbĀrek. VĀstava k 140. vĀyro Ā zalo enĀ eskĀho muzea stĀ Ābra,**
garant vĀstavy: Josef KREMLA, auto Ā text : Josef Kremla Ā Jana KrĀovĀ,
9. kvĀtnĀ a 30. zĀrĀ 2017 KutnĀ Hora Ā HrĀdek.
a) poklad ĀcĀv 1951 (HN 9); **b)** poklad KutnĀ Hora Ā Mi pulky 1934 (HN 2).
Āsla v zĀvorce odpĀvĀdajĀ katalogu.

VyobrazenĀ kĀ Ānku Josef KREMLA, *Depoty ulo enĀ v kutnohorskĀm muzeu*, s. 146-155.

O b s a h

● □ Zdeněk PETRÁŇ <i>Michal Mašek padesátníkem!</i>	103
● □ Luboš POLANSKÝ <i>Bibliografie prací Michala Maška za léta 2002–2018</i>	104
● □ Zdeněk PETRÁŇ <i>Antoninus Pius – císař reprezentující „zlatý věk“ římského impéria</i> <i>Petráň, Antoninus Pius – Emperor representing the 'Golden Age' of the Roman Empire</i>	112
● □ Július FRÖHLICH <i>Tri neznáme typy keltských mincí zo stredných Čiech</i> <i>Three unknown types of the Celtic coins from central Bohemia</i>	116
● □ Jiří MILITKÝ <i>Neznámý keltský ¼statér – typ hlava Athény / čtyřnohé zvíře</i> <i>Unknown Celtic ¼-stater of the Athena head / four-legged animal type</i>	123
● □ Lenka VACINOVÁ <i>Vzácná varianta republikánského denáru typu RRC 222/1</i> <i>A rare variety of the Roman Republican denarius of the RRC 222/1 type</i>	130
● □ Jan BOUBLÍK <i>Výrobní defekty na pražském groši Václava IV.</i> <i>Defects in production of one Prague grossus struck under Wenceslas IV.</i>	139
● □ Josef KREMLA <i>Depoty uložené v kutnohorském muzeu</i> <i>Coin hoards preserved in the Kutná Hora (Kuttenberg) museum</i>	146
● □ Lukáš RICHTERA – Matěj BŘEZINA <i>Okrojené falsum pražského groše Ferdinanda I. a problematika okrajování pražských grošů</i> <i>Clipped forgery of the Prague grossus of Ferdinand I and problems with clipping of the Prague grossi</i>	156
● □ Eduard ŠIMEK <i>K počátkům kutnohorské ražby tolarů Maxmiliána II. v roce 1573</i> <i>Notes to the beginning of the thaler production under Maximilian II in Kuttenberg in 1573</i>	174
● □ Pavel VOJTÍŠEK <i>Zajímavý vratislavský tříkrejcar Ferdinanda II.</i> <i>An interesting three-kreuzer piece struck under Ferdinand II in Breslau</i>	180
● □ Daniel KOVÁŘ <i>Pamětní medaile v základním kameni kostela sv. Anny v Českých Budějovicích</i> <i>A commemorative medal reminding setting of the foundation stone of the St. Ann Church in České Budějovice</i>	184
● □ Šárka VICHEROVÁ <i>Pamětní mince vydané v roce 2018</i> <i>Commemorative coins produced in 2018</i>	189
● □ konference <i>Archeologie a veřejnost 10/2018. Neprofesionálové v archeologii.</i> <i>Modely interakce archeologie a uživatelů detektorů kovů (Miroslav DAŇHEL)</i>	198